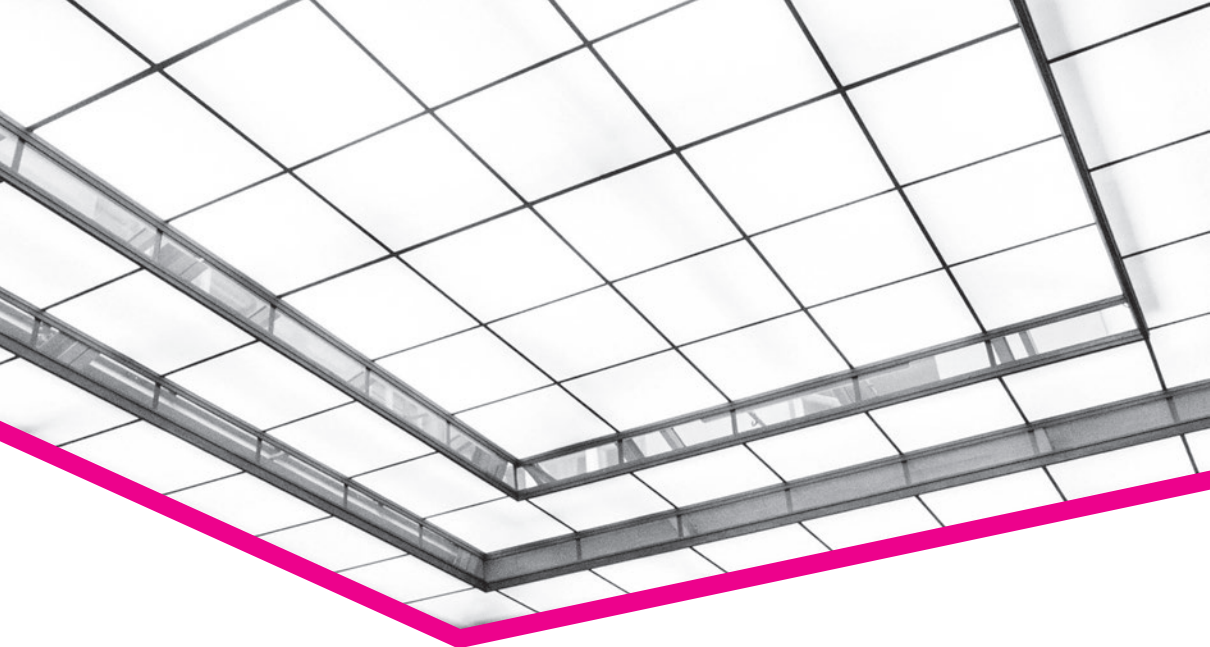
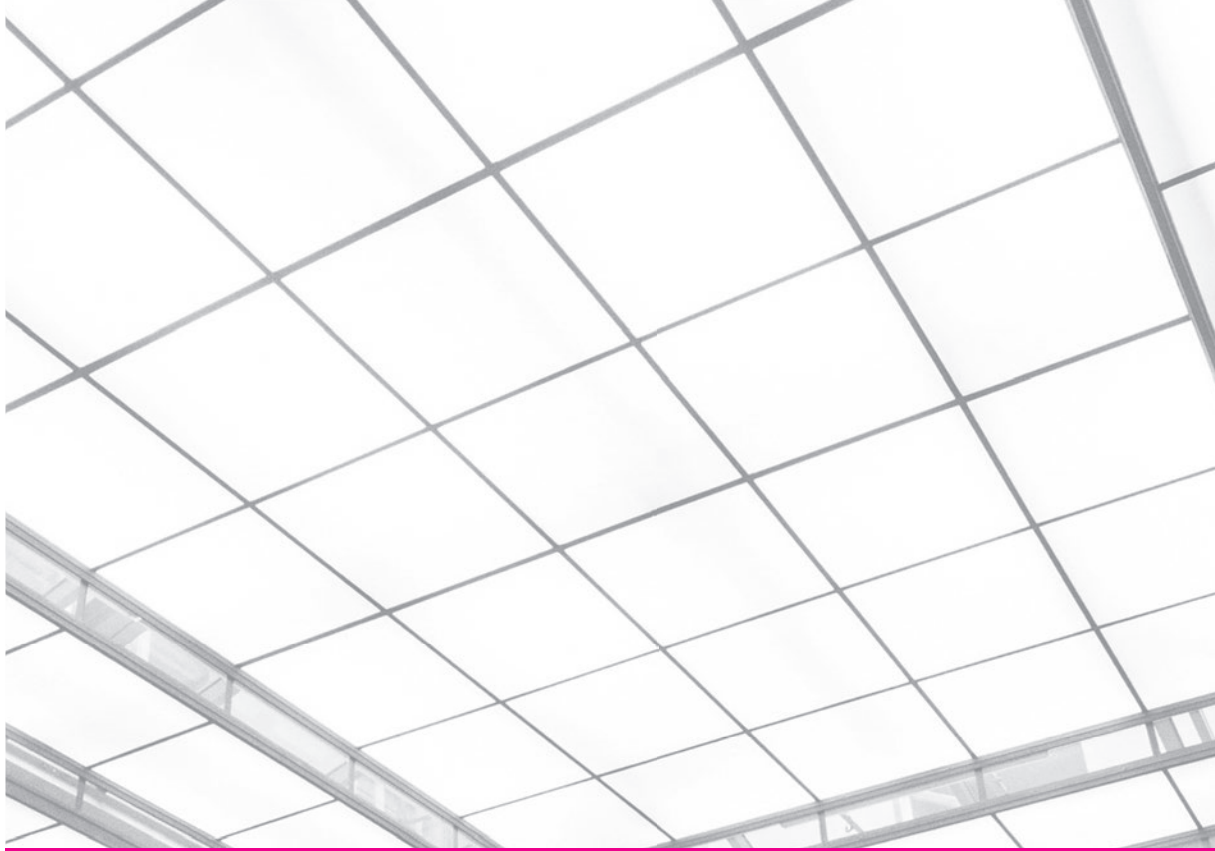

**OD VELKÉ OPERETY
K DIVADLU V DLOUHÉ**

**OD VELKÉ OPERETY
K DIVADLU V DLOUHÉ 1929–2019**

Slávka Tauberová a Hugo Kraus

VELKÁ OPERETA

1929–1944

Opereta jako jeden z nejpobulárnějších hudebně-dramatických žánrů získala v Čechách své první specializované divadlo až v roce 1929, kdy divadelní podnikatel Bedřich Jeřábek zahájil provoz Velké operety v novém divadelním sále v Dlouhé třídě č. 39.

Bedřich Jeřábek byl ředitelem holešovického divadla Uranie, kde se hrály hlavně frašky, veselohry a také operety. Uranie zdaleka nesplňovala Jeřábkovy představy o moderním operetním divadle rozvíjejícího se velkoměsta. Holešovice se svým převážně dělnickým obyvatelstvem s nízkou životní úrovní nenabízely dostatečný divácký potenciál pro stálé divadlo. Jako podnikatel v oblasti umění Jeřábek toužil po založení prestižního podniku v centru veškerého dění, který by splňoval nejvyšší umělecké a společenské nároky soudobé operety. Ty nemohl uspokojit žádný prostor na pražské periferii.

Na rohu Dlouhé třídy a Hradební ulice na Starém Městě se roku 1928 začala stavět nová budova, v jejímž suterénu se počítalo s velkým kinosálem. Tento stavební záměr byl projektem velkoobchodníka Ottomara Sušického, který nechal zbourat své staré domy v Dlouhé a Hradební ulici a chystal se místo nich postavit jeden veliký moderní palác. Jeřábek se chopil

Průměrné měsíční gáže předních sólistů Velké operety činily 5 000 korun, ostatních 2 000 korun, sbor a balet pobíraly po 1 000 korunách (plat průměrného úředníka byl asi 1 500 korun). Hvězdy měly ještě jednou tak vysoké příjmy z vedlejších aktivit, nejen za umělecké hostování v jiných divadlech, ale i jako živá reklama na různé výrobky.

Když návštěvnost začala klesat, Velká opereta po dohodě s některými obchodními podniky nasadila trik londýnských divadel: o předstávkách se podávala různá občerstvení, prý již zdarma – čaj a káva od firmy Kulík, mléko z Radotínských mlékáren a Zátkovy zákusky.

příležitosti, přemluvil Sušického a vysvětlil svůj záměr berlínskému architektovi a projektantovi paláce Pavlu Sydowovi, který původní plány biografu přeměnil v plán divadla. Bohužel nevíme, v jaké fázi stavebních plánů či prací Jeřábek do projektu zasáhl a do jaké míry ovlivnil prvotní projekt. Pro současný provoz divadla má totiž výsledný projekt velmi významný dopad, neboť se jedná o prostor účelově postavený pro seriálový divadelní provoz. Divadlu chybí dostatečný prostor v zázemí, což bylo již od dob Velké operety závažným provozním nedostatkem.

Divadlo je umístěno v podzemí paláce a jeho nejnižší bod se nachází dva a půl metru pod hladinou Vltavy. Na tehdejší poměry pro operetu nevelké hlediště bylo uzpůsobeno pro 800 sedících diváků. Ani dvanáct metrů široké, osm metrů hluboké a deset a půl metru vysoké jeviště příliš neodpovídalo představám o realizaci velkolepých operetních výprav. Provoz vzhledem k velkému množství účinkujících nepříjemně komplikovaly malé a prapodivně umístěné šatny a změt zákulisních chodeb.

Ačkoliv existovala řada výše zmíněných provozních úskalí, prostor Velké operety byl ve své době považován za nadstandardní, což dokládá následující reakce divadelního čtrnáctideníku Československé divadlo ve fázi dokončování stavebních prací: „Vybavení zákulisí předstihuje veškerá česká divadla dnešní doby – místnosti pro sbor a balet jsou opatřeny sprchami a k šatnám sólistů přiléhají

Tanečníci Velké operety

koupelny. Tato samozřejmost je překvapující, protože ani oficiální městská divadla nejsou zařazena po stránce hygienické s takovou dokonalostí.“

Jeřábek byl od počátku rozhodnut, že své vytoužené divadlo zasvětil operetě na světové úrovni. Usiloval o exkluzivní, ryze operetní podnik se špičkovými umělci, početným orchestrem, sborem a baletem, s luxusními výpravami. Ve chvíli, kdy si otevřením vlastního divadla splnil životní sen, zjistil, že před ním leží řada překážek. Mezi ně patřila nepříliš šťastná polo-

Velká opereta

ha divadla. Přestože objekt ležel v těsné blízkosti nejfrekventovanějších míst historické Prahy, jako by se částečně ztrácel v jejích úzkých uličkách. V dané lokalitě navíc chyběla divadelní tradice, na kterou by se dalo navázat.

Jelikož se jednalo o soukromý podnik bez jakékoliv veřejné subvence, nesl Jeřábek všechna rizika spojená s otevíráním nového divadelního prostoru zcela sám. Sázal při tom především

na špičkové umělce a další zkušené spolupracovníky, masivní reklamu, dostatečné finanční zajištění a seriálový způsob divadelního provozu. Původním záměrem bylo angažovat sólisty na každou produkci zvlášť podle jejich potřeb. Na delší období však nebylo možné zajistit dostatek kvalitních umělců nevázaných pracovními smlouvami v jiných divadlech. Jeřábek proto brzy uznal, že systém jednorázových angažmá nebude v jeho podniku realizovatelný, a tak se snažil vytvořit co nejkvalitnější stálý soubor.

O přijetí postu obchodního tajemníka přesvědčil Jeřábek komika Hugo Krause. Jako uměleckého poradce a šéfdirigenta chtěl získat Oskara Nedbala, ale jednání nevyšlo v uzavření smlouvy. Nedbal však ve Velké operetě alespoň hostoval. Omezovat se musel Jeřábek hlavně při angažování kolektivních těles, větší obsazení by se mu totiž nevešlo na jeviště a do orchestrů. Pouze baletní soubor mohl splnit jeho plán, který představovalo dvacet čtyři tanečnic a dvanáct tanečníků. Jak píše Miroslav Šulc v České operetní kronice: „Všichni účinkující se mohli sejít před diváky jen při děkovačkách, namačkání jako sardinky.“

Nové divadlo bylo otevřeno 4. prosince 1929 americkou operetou *Píseň pouště* od Sigmunda Romberga na text Otto Harbacha a Oscara Hammersteina, v překladu Václava Arnošta Jarola.

„Zahajovací večer byl velkolepou společenskou událostí, zvědavců na něco nového se u nás vždy našlo dost, navíc Jeřábek věděl, koho má na toto gala představení osobně pozvat. Velké umění se však nekonal. V provede-

Píseň pouště –
premiéra 4. prosince 1929

Na růžích ustláno –
premiéra 9. 2. 1934

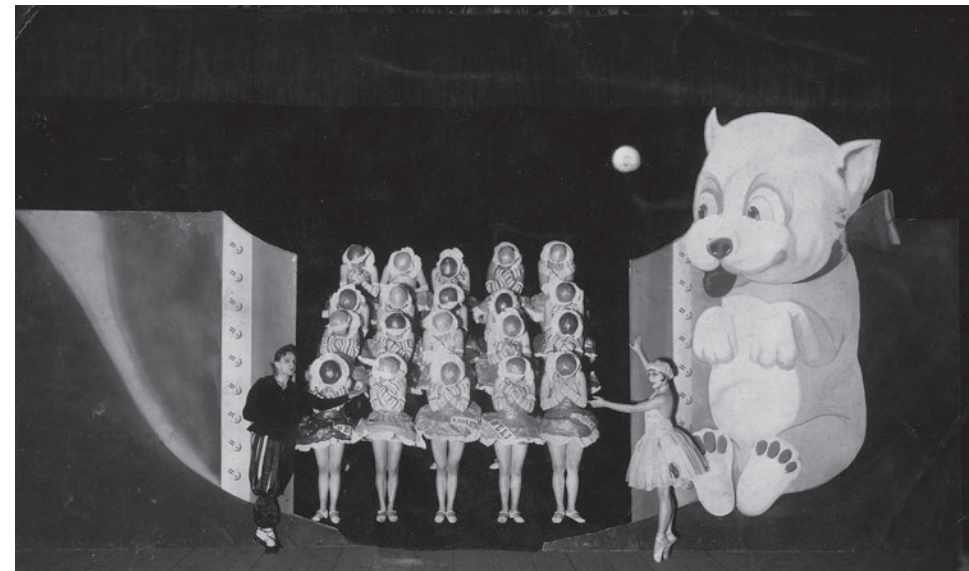
Ve Velké operetě se hrálo i přes léto. Po krátké zkušenosti s letním provozem Bedřich Jeřábek zjistil, že se ve vedru nikomu do divadla chodit nechce, a tak zařídil v divadle klimatizaci.

V první sezoně svého fungování hrála Velká opereta v Praze prim co se týče objevenosti repertoáru, kromě Rose Marie byly všechny tituly v češtině uvedeny poprvé.

Při reprízách operety Na růžích ustláno rozhazovali herci mezi diváky živé růže, které divadlo obdrželo k tomuto účelu od sponzorů. Při 50. repríze si diváci odnášeli domů buď růže, nebo růžové balonky. Při 100. repríze si odnášeli celé sazenice růží či jiné dárky – údajně prý i živá štěňata.

ni leccos vázlo, některé dekorace nebyly včas hotové a musely je nahradit odkudsi vypůjčené kulisy. Ukázaly se i slabiny souboru. Například mohutný sbor na poušti, všude zahrnovaný bouří diváckého potlesku, zde, při skromném počtu přednášejících, vůbec mohutně nezněl a prošel bez odezvy. Také orchestr nezářil, ač s ním studoval i Oskar Nedbal. Inscenaci nepozvedly ani režijní nápady Vladimíra Marka, například Slávka Tauberová musela jevištěm projet na oslíku.“ (M. Šulc: Česká operetní kronika 1863–1948). Oproti této informaci stál tisk, který téměř jednohlasně nové divadlo uvítal a představení pochválil. Například Volné slovo Velké Prahy uvedlo: „Nová Velká opereta řed. B. Jeřábka hraje denně s úspěchem operetu *Píseň pouště*. Krásné, přepychově zařízené divadlo, výborní pěvci a pěvkyně, dobrý sbor a znamenitě sehraný orchestr, nádherná výprava – to vše zaručuje prvotřídní požitek. Od dob operety ve Vinohradském divadle neměla Praha podobné operetní scény. Velká opereta vyplňuje tak citelnou mezeru v divadelnictví Prahy. Milovníci dobré hudby operetní i jemného žertu najdou tu jistě velký požitek. Je jen na obecenstvu, aby hojnou návštěvou podpořila záslužný podnik řed. B. Jeřábka a umožnilo další jeho rozvoj.“

Publikum sice na premiéru přišlo, ale nadále divadlo navštěvovalo jen ve velmi skrovné míře. Příčinou byly vysoké ceny vstupenek. Jednalo se o ceny opravdu velkooperetní, nastavené pro nejbohatší klientelu. Divadlo tím ze sféry svého potenciálního diváka zcela vyřadilo početnou měšťanskou vrstvu, ve které se nacházela největší kupní síla.

Velká opereta

Tento omyl vedl divadlo do záhuby. Tržby podprůměrné návštěvnosti nemohly ani zdaleka pokrýt investice, které byly do inscenací, reklamy a provozu divadla vkládány. Jeřábek se divadla už jen z prestižních důvodů nechtěl vzdát, i když podnik směřoval ke krachu. Rozpočet se pokusil vyrovnat získáním jiného podniku, z jehož zisku by uhradil ztráty Velké operety. Stal se ředitelem divadelního koncernu, skládajícího se z divadla Rokoko, Jihočeského Národního divadla v Českých Budějovicích a Velké operety. Toto trojspřeží však Jeřábek nemohl dlouho sám utáhnout. Jeho duševní a fyzické síly nestačily velkému pracovnímu náporu a v říjnu 1933 zemřel.

Velká opereta – finále

Nakrátko převzala správu Velké operety jeho manželka Monika Jeřábková, ale již na počátku roku 1934 bylo pro záchranu divadla ustanoveno konsorcium skládající se ze tří velkoobchodníků-finančníků: Sušického (majitel budovy, ve které Velká opereta sídlila), Jana Egera (majitel krejčovského salonu na Jungmannově náměstí) a Karla Davida (majitel likérky v Mochově). Až s přílivem nového kapitálu a s reorganizací konečně došlo k oživení divadelní činnosti. Hugo Kraus výrazně snížil ceny vstupenek, takže si návštěvu divadla mohl dovolit téměř každý, kdo měl o operetu zájem. Snížil se roční počet premiér a zvýšil se počet repríz. Tento pro divadelní podnik příznivý vývoj byl však násilně ukončen 1. září 1944, kdy byla uzavřena všechna divadla na území velkoněmecké říše a protektorátu. Při divadelní reorganizaci po květnu 1945, která cíleně likvidovala komerční, zvláště operetní podniky, nebyla Velká opereta již obnovena.

Ve Velké operetě se hrálo po celý rok, jedna sezona tak trvala od září do srpna. Hrálo se každý večer od půl osmé, za B. Jeřábka se hrálo i dvakrát denně. Nové inscenace se kvůli nedostatku místa musely zkoušet v kulisách zrovna uváděné operety. Těsně před premiérou byla přivezena nová scéna. Den před premiérou se nehrálo a v nově postavené scéně proběhla večerní či noční generálka.

Za patnáct let fungování bylo ve Velké operetě uvedeno 63 inscenací. Bedřich Jeřábek dával přednost světovým novinkám, nejčastěji se hrály operety Franze Lehára. Českou tvorbu a světovou klasiku naopak upřednostňoval koncem 30. a počátkem 40. let Hugo Kraus. Ukázalo se, že výběrem titulů pro vkus svého diváka se málokdy mýlil, a mohl si proto dovolit pouhé dvě premiéry do roka s vysokým počtem repríz.

J. Pospíšil a S. Tauberová

POVÁLEČNÉ OBDOBÍ

1945–1948

STUDIO NÁRODNÍHO DIVADLA 1945–1946

ČINOHRA 5. KVĚTNA 1946–1948

Při reorganizaci československého divadelnictví po konci druhé světové války byl ministerkým výnosem Zdeňka Nejedlého z 27. 7. 1945 statutárně změněn Soubor mladých Jindřicha Honzla na Studio Národního divadla (StND), které získalo samostatné působiště v bývalém sídle Velké operety v Dlouhé třídě a po skončení adaptace zahájilo provoz 1. 12. 1945. Původní myšlenka institutu vychovávacího mladé divadelníky spoluprací se zkušenými praktiky se nenaplnila a k těsnější spolupráci s činohrou nedošlo, StND bylo v rámci Národního divadla čtvrtým tělesem se samostatným programem. Po první sezoně postihla StND úsporná opatření nového rezortního ministra Jaroslava Stránského a soubor byl nucen působiště v Dlouhé třídě opustit (pokračoval pak v hraní na scéně Stavovského divadla a později v sále Mozartea v Jungmannově ulici; na konci sezony 1947/48 se Honzl stal šéfem činohry Národního divadla a Studio rozpustil).

Od prvního srpna 1946 bylo divadlo v Dlouhé dalším výnosem Ministerstva školství a osvěty přiděleno Činohře 5. května, která vznikla po rozpadu původního dvousouborového Divadla 5. května na dva samostatné soubory. Činohra, vedená režisérem Antonínem Kuršem, se sem

přestěhovala z Komorního divadla, kde hrála v první poválečné sezoně. Do nového působiště přešel početně redukovaný soubor nejen s novým názvem, ale i s novým provozovatelem (družstvo zaměstnanců). Až do svého zániku v červnu 1948, kdy byla ministerským rozhodnutím činnost Činohry 5. května ukončena, divadlo marně usilovalo o pevné zakotvení v nové struktuře pražského divadelnictví. Navzdory tomu, že v souboru působila řada významných umělců (režiséři A. Radok, F. Salzer, scénografové J. Svoboda, F. Tröster, herci V. Vejražka, J. Plachta, B. Waleská a další) a vzniklo zde i několik umělecky pozoruhodných inscenací, neměla inscenační tvorba Činohry 5. května stylově jasně vyhraněnou podobu a vyznačovala se značně rozkolísanou uměleckou úrovní. Upevnit pozice divadla a vytvořit svébytnou uměleckou instituci, která by se svým významem mohla měřit s Národním či Vinohradským divadlem, se souboru nepodařilo. Činnost Činohry 5. května byla ukončena ministerským rozhodnutím v červnu 1948 s odůvodněním, že divadlo splnilo své kulturně politické poslání.

Učitel a žák, zahajovací představení Studio Národního divadla, 1945

DIVADLO PRO DĚTI A MLÁDEŽ

1949–1996

MĚSTSKÉ DIVADLO PRO MLÁDEŽ 1949–1953

DIVADLO JIŘÍHO WOLKRA 1953–1991

DIVADLO NA STARÉM MĚSTĚ 1991–1996

V Praze neexistovalo profesionální divadlo pro děti a mládež až do konce 30. let 20. století. Hrála se pouze amatérská loutková představení a řada velkých kamenných divadel uváděla více či méně pravidelná představení pro děti – nejčastěji pohádky.

První samostatné divadlo pro děti a mládež bylo založeno na podzim roku 1935 Mílou Mellanovou pod názvem Pražské dětské divadlo, později Pražské divadlo pro mládež, na základě zkušeností, které jeho zakladatelka získala návštěvou sovětských divadel pro děti a mládež.

V roce 1940 vytvořil Václav Vaňátko další scénu pro děti, tzv. Malé děčko při Divadle E. F. Buriana, kde uvedl své dramatizace národních pohádek. Podařilo se mu kolem sebe shromáždit mladý recitační soubor, který se později stal jedním ze základů Divadla mladých pionýrů.

Obě divadla, která si vytkla za cíl politickou výchovu divadlem, se na jaře roku 1949 sjednotila v jednu organizaci pod názvem Městské divadlo pro mládež. Působišťem tohoto prvního profesionálního činoherního divadla pro děti se stal prostor v Dlouhé ulici č. 39. Zřizovatelem se stalo hlavní město Praha, které divadlo také hospodářsky zajistilo. Soubor si dal za úkol hrát nejen na vlastní scéně, ale odehrát některá představení také v různých

divadelních sálech na obvodu Prahy. Ředitelem Městského divadla pro mládež byl jmenován Miloslav Stehlík. Umělecká činnost byla zahájena 12. září 1949 premiérou hry Sergeje Michalkova *Tři pomeranče*. Divadlo se dramaturgicky zaměřilo hlavně na původní tvorbu, kterou doplňovaly dramatizace sovětských románů. V rámci osvěty poválečných let tehdy prosadil osvětový odbor hlavního města Prahy návrh, aby školní mládež chodila do divadla pravidelně v rámci školního vyučování. Proto se ve vyučovací dny hrála dvě představení denně pro školní mládež a o sobotách a nedělích představení pro širší veřejnost. Díky tomu se pražská mládež vystřídala v divadle třikrát za rok.

Od sezony 1952/1953 se novým uměleckým ředitelem stal herec a režisér Stanislav

Městské divadlo pro mládež
Tři zlí kmotři, 1952

V prvních třech sezonách (v letech 1949–1952) se odehrálo v průměru celkem přes 400 představení za jednu sezonu, pro školy se hrálo dvakrát denně.

Divadlo Jiřího Wolkra mělo v době svého vzniku přibližně 100 zaměstnanců. Počet zaměstnanců divadla se od 60. let postupně snížil asi o 20 osob. Nejvýraznější pokles zaznamenaly herecké profese a počet členů orchestru. Na počátku 90. let již nebyly v zaměstnaneckém poměru tanečnice, vlásenkáři, zrušeny byly funkce lektorů a snížen byl také počet zaměstnanců dílen.

konceptí. Až on začal důsledně prosazovat nutnost odlišného způsobu inscenování pro jednotlivé věkové skupiny diváků.

Již koncem 50. let začalo Divadlo Jiřího Wolkra uvádět vedle dopoledních představení pro školy také večerní představení pro své nejstarší „dětské“ diváky a pro dospělé. Tento počín měl představovat jistý dlouhodobý cíl, kterým divadlo chtělo přivést svého mladého diváka nejvyš-

šího věkového stupně k večerní návštěvě divadla. Večerní představení ale nikdy v DJW příliš nezdolala. V roce 1974 se stal novým ředitelem divadla dlouholetý člen uměleckého souboru Karel Richter, který ve své funkci zůstal až do roku 1990. V dramaturgickém plánu se začaly objevovat původní tituly od současných autorů (např. Václav Čtvrtek, Oldřich Daněk nebo Alex Königsmark) a centrum pozornosti se přesunulo ke staršímu divákovi (12–14 let).

13. října 1953 bylo divadlo přejmenováno na Divadlo Jiřího Wolkra (dále DJW). O rok a půl později byl ředitel Stanislav Vyskočil odvolán z funkce a do nové sezony přešlo divadlo s novým uměleckým ředitelem, dlouholetým režisérem Národního divadla Vojtou Novákem. Ten ve funkci setrval pouze jednu sezonu.

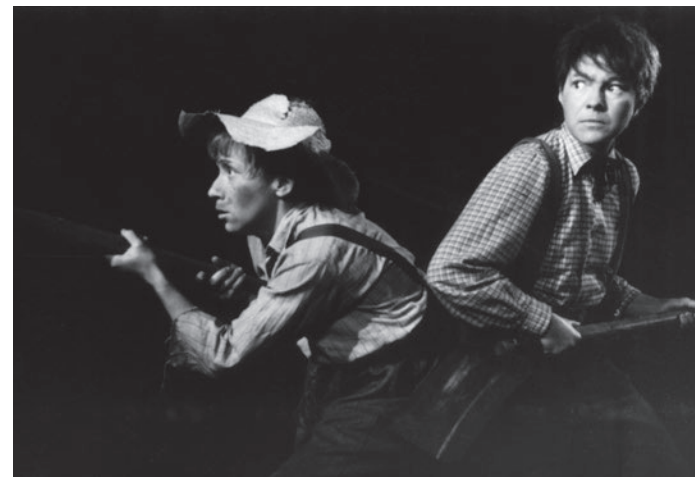
V období od roku 1949 do roku 1957 se tak v Divadle Jiřího Wolkra vystřídali celkem tři umělečtí ředitelé. Po osmiletém období nestability ve vedení divadla se na postu uměleckého ředitele objevil toho času docent režie na pražské AMU Vladimír Adámek, který pak byl ředitelem až do roku 1974. Období pod vedením Vladimíra Adámka bylo oproti předchozím letům charakteristické pevnější dramaturgickou a inscenační

ššího věkového stupně k večerní návštěvě divadla. Večerní představení ale nikdy v DJW příliš nezdolala.

V roce 1974 se stal novým ředitelem divadla dlouholetý člen uměleckého souboru Karel Richter, který ve své funkci zůstal až do roku 1990. V dramaturgickém plánu se začaly objevovat původní tituly od současných autorů (např. Václav Čtvrtek, Oldřich Daněk nebo Alex Königsmark) a centrum pozornosti se přesunulo ke staršímu divákovi (12–14 let).

V letech 1972–1979 prošla budova divadla generální rekonstrukcí. Soubor tak po dobu sedmi provizorních let musel působit v náhradním prostoru v divadle Komedie. DJW se potýkalo s neutěšeným stavem návštěvnosti a uchýlilo se zpět pouze k představením pro děti, jejichž odbyt byl předem zajištěn.

Na počátku roku 1980 se soubor mohl vrátit do prostor v Dlouhé ulici. V roce 1981 bylo k Divadlu Jiřího Wolkra administrativně připojeno Studio Ypsilon (až do roku 1990), působící ve Spálené ulici. V umělecké činnosti se soubory neprolínaly. Dramaturgie DJW se v 80. letech vyznačovala snahou o hledání nových postupů při vzniku inscenací. Výsledný tvar byl dílem vzniklým za spolutvorství režiséra, dramaturga, výtvarníka a hudebního skladatele (např. zpracování muzikálu *Jsi jednička, Karlíku B.* nebo předlohy Boženy Fixové *Koťata se topívají* v re-

Divadlo Jiřího Wolkra – Dobrodružství Toma Sawyera, 1958

Divadlo Jiřího Wolkra – Romeo a Julie, 1972

žii uměleckého šéfa Ypsilonky Jana Schmida).

Na konci roku 1990 odešel ředitel divadla Karel Richter do důchodu a ve funkci ho od nového roku vystřídal Jan Řeřicha. V červnu 1991 bylo divadlo přejmenováno na Divadlo na Starém Městě (DnSM). Porevoluční 90. léta v Divadle na Starém Městě byla obdobím celkové nestability organizační, umělecké, ale i nestability v interních poměrech v divadle. Proměna společensko-politického klimatu na počátku 90. let způsobila všeobecný odliv diváckého zájmu, a tak se musela začít omezovat i večerní představení v Divadle na Starém Městě. Divadlo se však nesnažilo hledat jiné alternativy a možnosti a jak praví Richard Erml v článku z Divadelních novin: „Stáhlo se do bezpečné ulity svého náborového dopoledního provozu.“ Divadlo se tak vydalo

na cestu ke svému postupnému zániku. Bezkonkurenční monopolní postavení scény v oblasti činoherního divadla pro děti a mládež, a tedy i vysoká poptávka škol po její produkci, sama o sobě z pohledu návštěvnosti opravdu držela divadlo bez problému nad vodou. Vztahy mezi souborem a ředitelem divadla se však stále vyostřovaly. V důsledku sporů z divadla odešla řada dlouholetých členů hereckého souboru. Ředitel v roce 1995 provedl reorganizaci, při které byly herecké smlouvy na dobu neurčitou změněny na sezonní termínované smlouvy. Herci na jeho postup reagovali stávkou a dopisem primátorovi, ve kterém požadovali Řeřichovo odvolání. I když zřizovatel původně řediteli reorganizaci doporučil, přistoupil nakonec na požadavky herců a Jana Řeřichu z funkce odvolal.

O necelý měsíc později Rada HMP dočasně jmenovala ředitelem divadla svého člena a člena kulturního výboru MHMP Františka Ringo Čecha s tím, že ve funkci setrvá do té doby, než z vypsaného výběrového řízení vzejde nový ředitel Divadla na Starém Městě.

Stávající soubor DnSM se do výběrového řízení nepřihlásil a do konce roku 1996 dohrával své inscenace vedle nového souboru, vzešlého z konkurzu. Poté někteří členové bývalého DnSM pokračovali pod vedením producenta a herce Gustava Bubníka jako Divadlo Jiřího Wolkra v Divadle U hasičů v Římské ulici. V novém působišti se soubor udržel do konce roku 1997, kdy je z ekonomických důvodů opustil. Poté hrál jen na zájezdech a v dubnu 1998 jeho činnost skončila.

Soběstačnost divadla se na přelomu 80. a 90. let dostala pod 16 % oproti 33 % v roce 1960.

Divadlem Jiřího Wolkra prošla řada umělců, například režiséři Václav Tomšovský, Miroslav Vildman a Karel Texel, dramaturg Bohumil Nekolný a dramatik a herec Jan Jílek a herci Zlata Adamovská, Ivana Andrllová, František Derfler, Jan Faltýnek, Kateřina Macháčková, Jaromír Meduna, Miloslav Mejzlík, Tereza Pokorná, Pavel Římský, Alfréd Strejček, Ilona Svobodová, Petr Svojtka, Eva Hudečková, Dagmar Veškrnová, Ivan Vyskočil a mnozí další.

DIVADLO V DLOUHÉ

1996–2019

Konkurzu na Divadlo na Starém Městě, který vypsalo hlavní město Praha na podzim roku 1995, předcházela řada jednání o tom, zda má, či nemá být změněn předmět činnosti této organizace (zrušení statutu divadla pro děti a mládež), či zda nemá být divadlo jako příspěvková organizace zrušeno zcela. Jako klíčové hledisko v tomto sporu se nakonec ukázal zájem soukromého majitele domu na tom, aby byla v Dlouhé ulici zachována divadelní činnost.

Z konkurzu na ředitele Divadla na Starém Městě vzešel tým, který působí v Dlouhé dodnes. V čele divadla stojí ředitelka Daniela Šálková a umělecké vedení – dramaturg Štěpán Otčenášek a režiséri Hana Burešová, Martin Kukučka a Lukáš Trpišovský (duo SKUTR). Zakládajícím členem vedení a kmenovým režisérem byl také režisér Jan Borna, který zemřel 16. 1. 2017. Herecký soubor, původně složený z bývalých herců Dejvického divadla a divadla Labyrint, byl v průběhu let rozšířen o další členy. Divadlo bylo po nástupu nového týmu v roce 1996 přejmenováno na Divadlo v Dlouhé. Vedle domácích režisérů zde v průběhu let hostovaly přední osobnosti české režie (J. A. Pitínský, V. Morávek, J. Nebeský, J. Mikulášek, M. Františák aj.).

Divadlo v Dlouhé se pravidelně umísťuje na předních příčkách celostátních odborných i diváckých anket, jeho umělci získali řadu cen za herecké výkony, režii, scénografii či hudbu v anketách i na festivalech. K nejvýznamnějším patří Ceny Alfréda Radoka a Ceny divadelní kritiky, Ceny Divadelních novin, Cena Ministerstva kultury, ceny GRAND Festivalu smíchu.

CENY ALFRÉDA RADOKA A CENY DIVEDELNÍ KRITIKY

Divadlo roku (2005)

Inscenace roku

Polední úděl (2011)

Lucerna (2017)

Mužský herecký výkon roku

Miroslav Táborský (*Jindřich / Konec masopustu*, 1997)

Karel Roden (*Bruno / Velkolepý paroháč*, 1999)

Jan Vondráček (*Lelio / Lhář*, 2005)

Ženský herecký výkon roku

Marie Málková (*Varvara Stavrogínová / Běsi*, 2002)

Jaroslava Pokorná (*Hedvika / Divoká kachna*, 2005)

Helena Dvořáková (*Faidra / Faidra*, 2007)

Helena Dvořáková (*Ysé / Polední úděl*, 2011)

Scénografie roku

Martin Černý (*Polední úděl*, 2011)

Talent roku

Eva Hacurová (2017)

Základním rysem inscenační práce Divadla v Dlouhé je záměrná žánrová a stylová pestrost. Tomu odpovídá i pestrá dramaturgie, orientující se především na tituly méně známé, dosud v Čechách neuvedené a neověřené. Inscenace přitom často využívají muzikantského, pěveckého a pohybového potenciálu herců, výtvarné a hudební metafory, bohatých světelných a audiovizuálních prostředků. Tím vším se Divadlo v Dlouhé ve spektru českých divadel vymezilo jako divadlo, které překračuje činohru směrem k alternativnímu, hudebnímu, loutkovému či kabaretnímu žánru.

Dalším specifickým rysem Divadla v Dlouhé je kontaktnost jeho představení a kolektivní herecká souhra. Živá rezonance s publikem je dosahována mimo jiné vysokým stupněm energie, kterou do každého představení vnášejí

VÝBĚR Z DALŠÍCH CEN

Cena Ministerstva kultury ČR (Jan Borna, 2008)

Cena Společnosti pro vědu a umění (Hana Burešová, 2011)

Cena Genia smíchu GRAND Festivalu smíchu v Pardubicích (Jan Borna, 2014; Hana Burešová 2019).

Cena Sazky a Divadelních novin (Jan Borna za režii a scénář Kabaretu Prévert-Bulis 2004/05)

Cena Thálie za ženský herecký výkon (Helena Dvořáková, Ysé / Polední úděl, 2011)

Cena Českého střediska ASSITEJ (Jan Borna, 2002)

Cena zlomené závory mezinárodního festivalu Na hranici (Velkolepý paroháč, 1998)

Na GRAND Festivalu smíchu v Pardubicích získalo Divadlo v Dlouhé třikrát hlavní cenu Komédie roku, čtyřikrát Cenu odborné poroty, čtyřikrát Cenu za mužský herecký výkon (Pavel Tesař, 3× Jan Vondráček), dvakrát Cenu za ženský herecký výkon (Helena Dvořáková, Klára Sedláčková-Oltová), dvakrát Cenu diváků a dvakrát Cenu Genia smíchu (Jan Borna, 2014; Hana Burešová, 2019)

všechny jevištní složky, herci počínaje. Ti nezakládají svou hru na sólovém extemporování, ale na disciplinované souhře, která vždy slouží inscenaci jako celku. I když v uplynulých letech vyrostla v divadle řada skutečných hereckých osobností, či dokonce hvězd, je to právě společná energie a kolektivní duch, co sem přitahuje diváky.

Divadlo v Dlouhé se pravidelně věnuje také dětským divákům. Každoročně uvede více než 120 představení pro děti a mládež a pořádá dva festivaly, na nichž představuje nejzajímavější inscenace z mimopražských divadel pro děti (Dítě v Dlouhé) a mladé publikum (Festival 13+).

Divadlo v Dlouhé získalo řadu ocenění odborné kritiky a neméně diváckých cen. Ročně navštíví divadlo více než osmdesát tisíc diváků, návštěvnost se dlouhodobě pohybuje nad hranicí devadesáti pěti procent.

PROMĚNY DIVADELNÍHO PROSTORU 1929–2019

První výraznější stavební úpravy, které zasáhly budovu bývalé Velké operety, se uskutečnily v roce 1956, kdy byly rozšířeny vstupní prostory divadla a prostory pokladen. V roce 1959 se rozšiřovalo zázemí divadla a foyer. O čtyři roky později byla provedena rekonstrukce osvětlovací a zvukové kabiny a modernizace scénického osvětlení a elektroakustiky. V roce 1967 byla vyměněna jevištní podlaha, v roce 1970 hledištní podlaha, sedadla a opravena jevištní konstrukce. V té době došlo k základnímu snížení kapacity hlediště z původních asi 750 míst na 590 a zároveň byla zrušena příčná ulička uprostřed hlediště z dob Velké operety. V letech 1972–1979 proběhla generální rekonstrukce budovy. Při rekonstrukci bylo nově nainstalováno ústřední topení, byla rekonstruována kotelna na provoz koksem (dříve se používal topný olej), nové instalace se dočkala vzduchotechnika a elektroinstalace. Neplánovaně se rekonstrukce protáhla na celých sedm let.

Budova divadla byla od roku 1948 ve vlastnictví státu pod správou OPBH (Obvodní podnik bytového hospodářství) pro Prahu 1. Po roce 1989, kdy se budova stala majetkem města, byla pasáž paláce svěřena do správy divadlu do té doby, než byla celá budova v restituci navracena původním majitelům.

Při příchodu současného týmu v roce 1996 byla budova divadla v majetku potomků stavitele Ottomara Sušického, kteří ji získali zpět v restituci. Po smrti poslední pamětnice, dcery pana Sušického Edity Widderové-Sušické, potomci objekt prodali. Budova pak během dvaceti let několikrát změnila majitele. V současné době má divadlo majitele dva: jedni vlastní samotné divadlo, druzí přilehlé kanceláře, sklady a zkušebnu. Na všechny prostory jsou uzavřeny nájemní smlouvy do roku 2022. Jednání o dalším prodloužení těchto smluv již byla zahájena.

V roce 1996 přebíral nový tým divadlo v žalostném stavu. Během následujících let byly prováděny dílčí úpravy, které umožňoval omezený rozpočet, ale k zásadní rekonstrukci došlo až v roce 2002 poté, co divadlo zasáhly ničivé záplavy. Rekonstrukce vrátila divadlu původní dobový vzhled z konce 20. let 20. století v poněkud modernější podobě. V průběhu dalších let byl vybudován velmi kvalitní zvukový i světelný park – v tomto ohledu je Dlouhá jedno z nejlépe vybavených pražských divadel.

V letech 2011–2012 došlo také k rekonstrukci pasáže a bytových i nebytových prostor v celém objektu. Cílem rekonstrukce bylo maximálně rehabilitovat architektonické kvality původního objektu při zajištění současných standardů. Pasáž, pojmenovaná „Gurmet Pasáž Dlouhá“ představuje ucelený koncept na téma kvalitní gastronomie. Symbióza dobrého jídla a umění funguje výborně.

Srpen 2002

Po zasažení povodní v srpnu 2002 bylo divadlo znovu slavnostně otevřeno po roční rekonstrukci na podzim 2003. Při této příležitosti na historii budovy zavzpomínala její tehdejší majitelka paní Edita Widderová-Sušická.

„Když se v roce 1929 můj otec rozhodl, že bude investovat kapitál do stavby tohoto domu, jistě byl přesvědčen, že tímto činem nejen zabezpečí svou rodinu hmotně, ale že tím i vytvoří trvalé zázemí pro své blízké. Po dokončení stavby, když jsme se nastěhovali, jsem v tomto domě s rodiči a sestrami prožila své dětství a dospívání. Jsem tedy pamětníkem počátků divadla tehdy známého pod názvem Velká opereta. Repertoár divadla odpovídal jeho názvu. Umělecký ředitel, který byl přítelem naší rodiny a kterého jsem samozřejmě osobně znala, zahájil první sezonu Rombergovou Písní pouště, pak následovala Frimlova Rose Mary a další. Mě, tehdy, jak už jsem uvedla, dítěti, však dodnes utkvělo v mysli představení Tři mušketýři. Nevím proč, ale pamatuji si ho dodnes. Tak jako si pamatuji, že pan ředitel Hugo Kraus měl ve své kanceláři, kam jsme jako děti s tatínkem zavítaly, velkou klec s barevným papouškem. Tento normální a šťastný život pro nás jako rodinu skončil druhou světovou válkou. Náš osud byl stejný jako osud statisíců jiných. Po válce jsem se do tohoto domu, našeho domova, vrátila z deportace spolu s mladší sestrou. Rodiče bohužel nepřežili. Začala jsem znovu studovat ve snaze dokončit studia započatá před válkou. Než však uplynulo několik let, ve kterých se náš život pomalu vracel do normality, byly jsme po nástupu komunismu znovu na útěku. Tentokrát na dlouhých čtyřicet sedm let. Vnitřně jsem se smířila se skutečností, že do Čech se už nikdy nevrátím. Osud však vždycky něčím překvapí, a tak, když se naskytla možnost, že staré křivdy mohou být napraveny, rozhodla jsem se, že vynaložím všechno své úsilí, aby dům, který můj otec postavil a který nám byl dvakrát ukraden, dostal svého právoplatného majitele. Nebylo to vůbec lehké, ale vědomí, že jsem tím povinna svým rodičům, mi pomohlo překonat všechny překážky.“

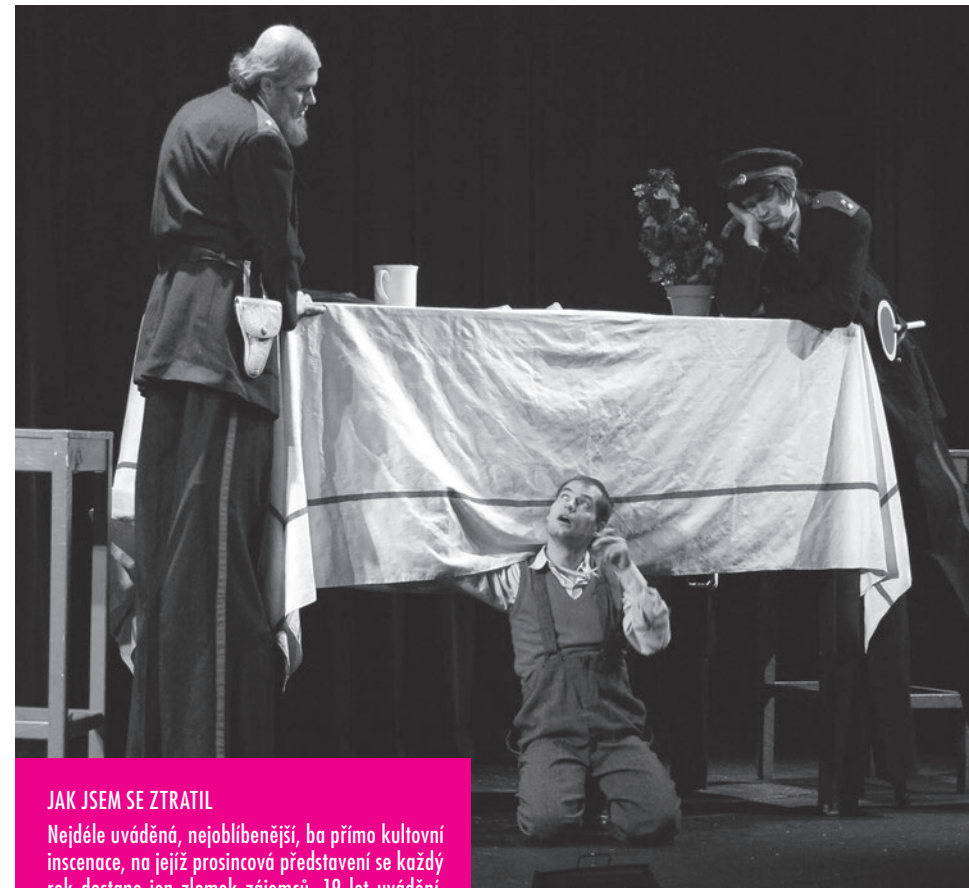

Podzim 2003

KDYBY PRASE MĚLO KŘÍDLA

První původní premiéra nově založeného Divadla v Dlouhé, reprezentující jednu ze základních linií zdejší tvorby: divadlo kolektivní, s živou hudbou, pro celou rodinu. 17 let uvádění, 288 repríz, více než 120 000 diváků.

JAK JSEM SE ZTRATIL

Nejdéle uváděná, nejoblíbenější, ba přímo kultovní inscenace, na jejíž prosincová představení se každý rok dostane jen zlomek zájemců. 19 let uvádění, více než 540 repríz, téměř 230 000 diváků.

SOUDNÉ SESTRY

První uvedení Terryho Pratchetta v českém profesionálním divadle, které jeho svět objevilo i „nepratchetovcům“.

POLEDNÍ ÚDĚL

Nejvíce cenami ověřená inscenace: tři Ceny Alfréda Radoka, Inscenace roku v anketě Divadelních novin i v anketě portálu i-divadlo; Cena Alfréda Radoka, Cena Divadelních novin a Cena Thálie pro Helenu Dvořákovou.

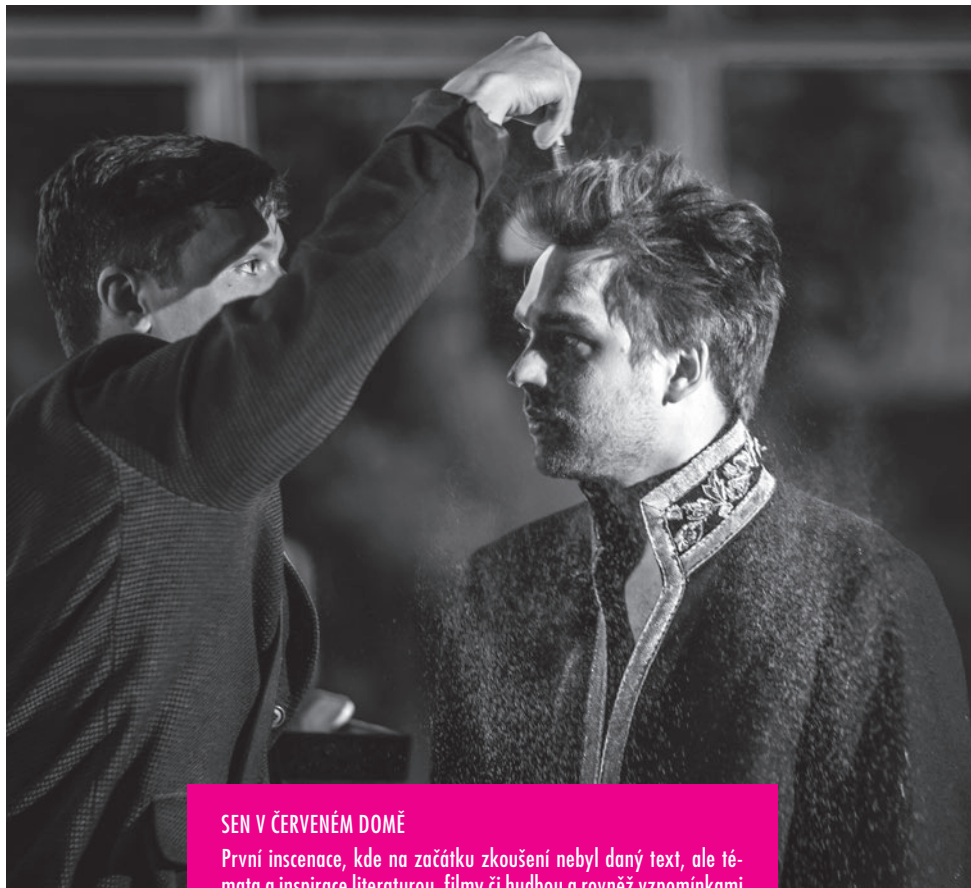
KABARET KAINAR – KAINAR

Zatím poslední ve specifické řadě literárně-hudebních kabaretů uváděných v divadelní kavárně.

RACEK

První inscenace nových členů uměleckého vedení divadla – režijního tandemu SKUTR.

SEN V ČERVENÉM DOMĚ

První inscenace, kde na začátku zkoušení nebyl daný text, ale témata a inspirace literaturou, filmy či hudbou a rovněž vzpomínkami a zážitky všech zúčastněných, kteří se stali spoluautory scénáře.

DIVOKÁ KACHNA

Kriticky i divácky nejlépe přijatá inscenace hostujícího režiséra, zde konkrétně Jana Nebeského. Cena Alfréda Radoka za ženský herecký výkon pro Jaroslavu Pokornou.

JA MALKÁČ

Jedna z nejúspěšnějších komorních inscenací slovenské sekce divadla.

FESTIVALY

Dítě v Dlouhé a Festival 13+ rozšiřují už více než dvacet let nabídku představení pro děti a mladé publikum.

KLUB PATRONŮ

DIVADLA V DLOUHÉ

besedy s tvůrci | exkluzivní informační servis | slevy na vstupenky |
vstupenky na premiéry či první reprízy | vycházky za uměním | výlety za divadlem |
výpravy do zákulisí | workshopy | zkoušky naživo

Vyberte sobě, svým blízkým nebo zaměstnancům jednu ze čtyř kategorií podpory již od 2000 Kč a buďte naším *Elévem*, *Bardem*, *Doyenem* či *Fantomem*.

Patronství můžete také věnovat jako dárek a to kdykoliv během divadelní sezony. Novinkou je možnost zakoupení zážitkového programu on-line.

Více informací najdete na www.divadlovdlouhe.cz/klub-patronu, nebo kontaktujte koordinátorku Klubu patronů Markétu Nachlingerovou, e-mail: klub@divadlovdlouhe.cz, tel.: 603 100 791.

KLUB
PATRONŮ

**Pojďte do toho s námi.
Zadním vchodem.**

**Divadlo v Dlouhé je příspěvková organizace
zřizovaná a financovaná hlavním městem Prahou.**

Vedle roční dotace, která pokrývá běžný divadelní provoz, vítáme každou podporu, jež nám umožní realizovat inscenace podle představ našich špičkových režisérů, scénografů a kostýmních výtvarníků. Děkujeme všem sponzorům, dárcům a mecenášům, kteří Divadlu v Dlouhé pomáhají, a rádi mezi nimi uvítáme i Vás.

Grantová podpora

Ministerstvo kultury ČR, Státní fond kultury, Český literární fond

Partneři divadla

<i>Adina</i>	<i>Galerie hl. m. Prahy</i>	<i>Napa Dobříš</i>	<i>Sisters chlebičky</i>
<i>Alforno</i>	<i>Gütermann</i>	<i>Naše maso</i>	<i>Skandinávský dům</i>
<i>Art Antiques</i>	<i>Haštalský dědek</i>	<i>Náš region</i>	<i>Slovenský institut</i>
<i>Bageterie Boulevard</i>	<i>House of Wine</i>	<i>Okí</i>	<i>Sphere</i>
<i>Canea</i>	<i>Insider Media</i>	<i>Pekárna Veselý</i>	<i>Spin radio</i>
<i>České dráhy</i>	<i>Kiss radio</i>	<i>Fischer</i>	<i>Spolehnise.cz</i>
<i>Čro Region</i>	<i>Klášteří pivovar</i>	<i>Phant</i>	<i>Toman Legal</i>
<i>Čro Vltava</i>	<i>Knižní klub</i>	<i>Piknik</i>	<i>Tonak</i>
<i>Delpra</i>	<i>Koutný</i>	<i>Polský institut Praha</i>	<i>Toxin</i>
<i>Dermacol</i>	<i>LBS SPORT</i>	<i>Postřižinské pivo</i>	<i>Týden</i>
<i>Dill</i>	<i>Literární noviny</i>	<i>Rádio DAB Praha</i>	<i>Týdeník rozhlas</i>
<i>Dlouhááá</i>	<i>Luxor</i>	<i>Radiohouse</i>	<i>Vitar</i>
<i>Filium Galanterie</i>	<i>Miliimport</i>	<i>Rajapack</i>	<i>Zámecké sklepy Strážnice</i>
<i>Fleur Fatale</i>	<i>Mountfield</i>	<i>Ruské středisko vědy a kultury v Praze</i>	<i>Zdravé žití U tří růží</i>
<i>Fortuna Hotels</i>	<i>My Raw Cafe</i>		

Za podporu Divadla v Dlouhé děkujeme také všem individuálním dárcům z Klubu patronů

POUŽITÉ PRAMENY A ZDROJE

Markéta Janková: Od Velké operety k Divadlu v Dlouhé, diplomová práce,
Katedra produkce DAMU – bakalářský program, Praha 2005

Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů, ed. E. Šormová, Divadelní ústav, Praha 2000

FOTO

Databáze divadelních fotografií, Divadelní ústav, Praha

Archiv hlavního města Prahy

Divadelní oddělení Národního muzea

Soukromý archiv Slávky Tauberové s laskavým svolením Slávky Veselé

Soukromý archiv Marie Kratochvílové s laskavým svolením Libuše Soukupové

Josef Heinrich, Pavel Hejný, Bohdan Holomíček, Eva Hrubá, Jaroslav Prokop, Vilém Sochůrek,
Martin Špelda, Michael Tomeš, Irena Vodáková a archiv Divadla v Dlouhé

**Vydalo Divadlo v Dlouhé,
scéna hl. města Prahy, v roce 2019**

(první vydání 2009; upraveno, doplněno)

Ředitelka Daniela Šálková

Text Markéta Janková, Daniela Šálková, Štěpán Otčenášek,
Karola Štěpánová

Redakce Karola Štěpánová

Grafická úprava Zdeněk Čížinský

**DIVADLO
V DLOUHÉ**

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

1929–2019